

Szent-Györgyi Albert, magyar Nobel-díjas

Szent-Györgyi nevét minden tanuló ismeri, és nevével összefüggésbe tudja hozni a C vitamint. Mi ennek ellenére őt mutatjuk be. Nézzük miért! Legfőképpen azért, mert Ő az egyetlen Nobel-díjas, aki Magyarországon végzett munkáért kapta a tudományos világ legrangosabb elismerését, mindössze 44 évesen. Kutató munkája mellett példamutatóan aktív, sportos életet élt. Az oktatásról alkotott nézete rendkívül szimpatikus számunkra, ahogy hallgatóinak is Ő volt az egyik kedvenc professzora. Az oktatásról több olyan gondolatot fogalmazott meg, amelyek ma is nagyon aktuálisak, közülük néhány a dián olvasható. Ezek közös lényege, hogy az iskolában nem ismereteket kell magoltatni, hanem a tudás iránti vágyat kell felkelteni. Intézményünk pedagógiai programjának is egy Szent-Györgyi Albert idézet a mottója.

Kísérjük nyomon Szent-Györgyi életét, kezdve gyermek és fiatal korával! A baloldali képen testvéreivel látható, ahogy apja vidéki birtokán nyaral. Középen már az érettségiző Szent-Györgyi. Ifjúkori katonakép is készült róla.

A kis Szent-Györgyivel szemben nagy elvárások voltak, hiszen apai ágon évszázadokra visszavezethető nemesi dinasztiából származott, anyai ágon pedig híres tudósdinasztiából. Önmagáról azt mesélte, nem volt túl jó tanuló kisdíák korában. „A könyveket gyűlöltem. Senki nem tanított arra, hogyan éljek. Senki nem mutatta meg, milyen csodálatos dolog tanulni, megérteni a körülöttünk lévő világot, alkotni valamit.” – mondta Ő. A Lónyay utcai református gimnáziumban azonban már kitűnő eredménnyel végzett. Az orvostudományokat kellő kutatási vágygal kezdte meg Budapesten, később Prágában is tanult. Az orvosi diploma mellett még egy doktorátust szerzett biokémiából. A híres Cambridge-i Egyetemen fiatal felnőttként kutatott.

Mindkét világháborút saját bőrén tapasztalta meg. Az elsőben katonaeorvosként harcolt. A háborútól való menekülésképpen bal karjába lőtt. A második világháborúban titkos tárgyalásokat folytatott az angolokkal az ország háborúból való kiléptetéséről. Ezért évekig bujkálásra kényszerült.

Szegeden végzett kísérleteinek köszönhető a C-vitamin feltalálása. Az általa mesélt történet szerint egyik este a vacsorához felesége paprikát adott, amit nem akart megenni, úgyhogy arra hivatkozott, hogy el kell vinnie a laboratóriumba, megnézni, van-e benne C-vitamin. Meglepetésére kiderült, hogy valóban van. Munkatársaival rövid időn belül másfél kilónyi tudott belőle előállítani. Így nemcsak a vitamin kémiai mibenlétét állapította meg, hanem gyors és olcsó előállítási módszerét is. Ezt a vegyületet később aszkorbinsavnak nevezte el. Ugyancsak Szegeden kezdte el az izomműködés biokémiai mechanizmusának tanulmányozását. Nevéhez fűződik a P-vitamin felfedezése, ami valójában nem vitamin volt, hanem egy olyan hatóanyag, amely segíti a C-vitamin felszívódását. Egészen haláláig a rák ellenszerét kutatta. 1973-ban létrehozta a Falak Nélküli Laboratóriumot, ahol világszerte 60 labor tudósai dolgoztak laza szövetséget alkotva.

A szegedi egyetem után a budapesti Pázmányon dolgozott, de 1947-től már Amerikában végzete kutatásait, hiszen odaköltözött.

Munkásságának legnagyobb elismerése volt az orvosi és fiziológiai Nobel-díj, melyet 1937-ben a C-vitaminnal és fumársav katalizátorral végzett kutatómunkája elismeréseként kapott. Számos más díjban is részesült hazánkban és szerte a világban. Kapott Kossuth-díjat, de ezt nem vette át. Magyarországon kívül a két nagyhatalom is megválasztotta Tudományos Akadémiájának tagjává.

Szent-Györgyit kettősség jellemezte. Tudós volt és művész, racionalista és intuitív zseni. Ismerősei szerint emberi kapcsolatait is ez a kettősség határozta meg. Meleg szeretetre vágyott, de mindent legyőzött az az energia, amely a munkája felé hajtotta. Négy felesége és egy lánya volt. Egyik felesége és lánya korán meghalt rákban, ezért is dolgozott olyan nagy erővel a rák ellenszerének megtalálásán.

Hosszú életét rendkívül aktívan élte. Motorral bejárta Európát, autót is vezetett. Rendkívül szeretett sportolni. Jól érezte magát földön, vízben és levegőben is. Szörfözni 70 évesen tanult meg. Szinte haláláig rendszeresen úszott.

1986. október 22-én 93 évesen hunyt el. Hamvait az óceánparti otthona kertjében helyezték örök nyugalomra. Amit ránk hagyott a C-vitaminon kívül: a gondolkodásmódja, melyet leginkább a következő idézet fejez ki: „Látni, amit mindenki lát, és gondolni, amit még senki sem gondolt.”

Köszönjük a figyelmet!